

Carta a Carles Rahola

Estimat Carles Rahola,

Aquí ens teniu, aplegats en el vestíbul d'aquest edifici que us va acollir, dia rere dia, durant quaranta-un anys. Ara n'ha fet cent que va entrar a treballar en aquesta casa, com a escriptor temporer. N'havíeu completat disset, i a casa vostra necessitaven que us guanyéssiu un sou per poder fer bullir l'olla. La primera gratificació que va cobrar era de 50 pessetes mensuals. Després accedíeu a la categoria d'escriptor de plantilla, consolidat com a taquígraf i estenògraf, amb una retribució de mil pessetes anuals. Més tard us ascendiren a oficial auxiliar i a cap de secció, de tercera i de segona classe, amb uns sous de sis mil i de set mil pessetes.

Entràveu cada dia per aquesta porta, matí i tarda; hi veníeu tant, que un dia Rafael Masó es va estranyar molt de no trobar-vos i us va escriure una nota que deia: «Ahir vaig anar a la Diputació i no hi éreu; és que no treballem, el dissabte a la tarda?» Ja veieu com han canviat els temps i els ritmes laborals.

Vau treballar aquí com a funcionari de la Diputació, de la Mancomunitat de Catalunya mentre va durar, i de la Comissaria Delegada de la Generalitat republicana. I encara va tornar a ocupar el lloc de sempre, quan la Diputació va ser reinstaurada pels vencedors de la guerra, l'any 1939. Va ser aquí que us van trobar, assegut a la taula de treball, i no a casa vostra, quan us van detenir per dur-vos a la presó, al consell de guerra i a la mort.

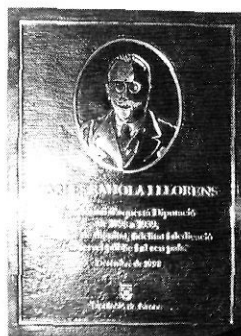
A hores perdudes, o potser guanyades, de bon matí i als vespres, i les tardes tranquil·les dels diumenges, deixàveu de banda la feina de funcionari per dedicar-vos a les activitats vocacionals que us farien famosos: el periodisme, l'assaig, la investigació històrica, la redacció de llibres, les conferències, les xerrades radiofòniques, les traduccions, les reunions, la presidència de l'Ateneu. I res de tot això no us privava de tenir una intensa vida de família i de participar de ple en els successius esdeveniments de la vida ciutadana.

Però cada matí i cada tarda tornàveu tenaçment aquí on, per sota de les paraules i les obres que us han donat glòria perdurable, discorria el riu secret del vostre deure silenciós i constant; la tasca d'obscur treballador de la funció pública, al servei de la institució que us havia acollit i de les iniciatives que aglutinava i empenia.

Després, estimat Rahola, va passar tot el que va passar, i ni aquí ni enlloc no ens era permès d'esmentar públicament el vostre nom. Per trobar informació sobre la vostra mort increïble, havíem de recórrer a les publicacions fetes a l'estranger pels catalans que, menys indecisos o més realistes que vós, havien travessat la frontera camí de l'exili. Aquí s'havia estès un ominós vel de silenci sobre la vostra vida i sobre la vostra mort que, segons la partida oficial de defunció, s'havia produït «a conseqüència de colapso cardíac, ignorándose las demás circunstancias».

A poc a poc, en encetar-se la transició democràtica, la vergonyosa història de la vostra condemna va sortir a la llum, i la vostra memòria colgada per les cendres va tornar a brillar com una flama. A poc a poc, van aparèixer articles i revistes i llibres sobre els aspectes més ocults de la vostra biografia. A poc a poc, va arribar també

Carolina Rahola davant de la placa dedicada al seu pare, acompanyada pel president de la Diputació.

[Text llegit en l'acte de descobriment de la placa d'homenatge al funcionari Carles Rahola, en el vestíbul del Palau de la Diputació de Girona, el dia 28 de desembre de 1998]

l'hora de les reivindicacions i els homenatges. Dotzenes d'artistes van crear obres plàstiques entorn de la vostra imatge. Us van dedicar carrers a Cadaqués i a Girona. També a Girona i a Cadaqués van crear premis anuals d'assaig i de periodisme que duen el vostre nom. A Cadaqués van posar una placa a la casa on va néixer; a Girona en van col·locar una altra a la casa on va viure i us van alçar un monument a la rambla de la Llibertat. La Diputació va reeditar en facsímil el vostre *Breviari de ciutadania*, i l'Ajuntament de Girona va crear, amb aquest mateix títol, un guardó destinat a premiar actuacions cíviqües exemplars.

Però faltava, encara, aquesta última placa. Ja sabeu que d'inscripcions amb noms de governants, de polítics i d'empresaris se'n posen moltes; fins i tot n'hi ha que se les fan posar ells mateixos. Però no abunden les plaques amb noms de treballadors o en honor de funcionaris, per molt fidel que hagi estat la seva dedicació. Com a molt, el dia que es jubilen, reben una placa perquè se l'enduguin i la penguin al menjador de casa, però quasi mai queda constància pública del seu pas pel lloc de treball.

El vostre és, doncs, un cas excepcional. Ha tardat a arribar, però finalment la teniu, i no pas pels trenta llibres i els milers d'articles que va escriure, ni per l'activitat cívica incansable que va desplegar, ni tan sols per la immolació heroica de la vostra vida, sinó pel fet d'haver vingut a treballar aquí cada dia, discretament, com un de tants. La Diputació us honora amb aquest reconeixement públic, però de fet sou vos que l'honoreu a ella. I és ben cert que ella se sent altament honorada d'haver tingut una persona com vos al seu servei.

Aprofitem l'ocasió d'aquesta carta per donar-vos bones notícies. Heu de saber que la vostra feina no va ser feta en va, i que la ciutat i el país comencen a assemblar-se, a estones, a tot allò que tantes vegades havíeu somniat.

El vostre Cadaqués natal encara és, malgrat tot, aquell «poblet rutilant de blancor, arrupit al peu d'una muntanya» que vos va descriure.

La ciutat de Girona, tal com imaginàveu, s'ha estès cap a Fornells, a banda i banda de la carretera de Barcelona i pel pla de Salt, i ha enclòs dins del seu recinte les velles esglésies rurals. Però, a despit d'aquests progressos, no ha blasmat pas de la ciutat antiga i mostra amb orgull el noble fons secular de la Catedral i Sant Feliu i de tot el nucli històric rehabilitat. Tenim, tal com volíeu, «grans carrers assolats, frondosos parcs i jardins florits, fàbriques i tallers ressonants, escoles i estadis», i també aquell aeròdrom en el qual, d'acord amb la vostra visió anticipada, els avions llunyans hi reposen sovint «com enormes ocells cansats».

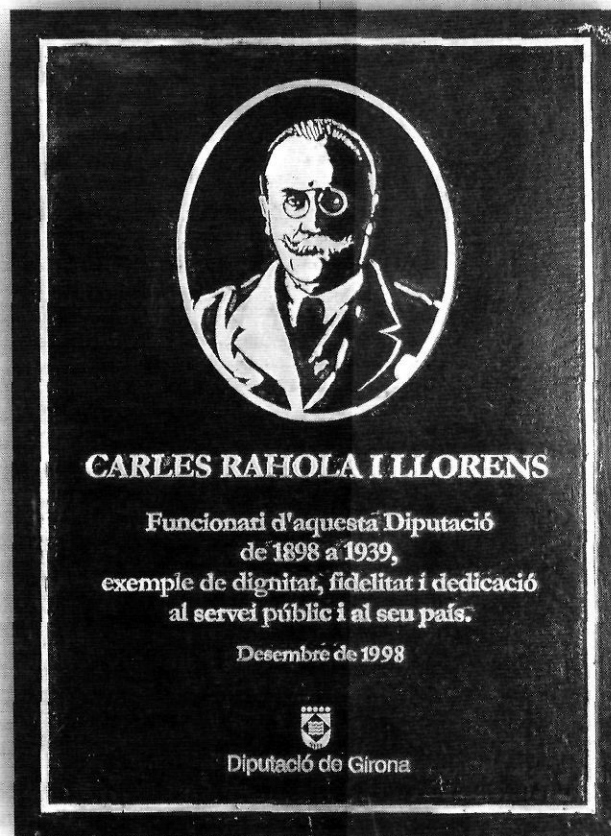
I els gironins, amb més o menys fortuna, intentem ser tal com ens havíeu definit: «idealistes i constructors alhora, enamorats de la pau i de la llibertat, arrelats a la terra però oberts a tots els horitzons». I Girona, també com propugnàveu, ja no és evocada ni invocada com a ciutat èpica de batalles i setges, sinó «com a ciutat del treball i de la intel·ligència, experta en les arts de la pau que engrandeixen els pobles».

I així, amb les llibertats recuperades, amb els patíbuls eliminats definitivament de l'horitzó, amb les muralles convertides en passeig de ronda i les armes de la guerra desades com volíeu als museus, comencem a veure i a palpar tots plegats aquella Catalunya que esperàveu, geogràficament petita però gran per l'esperit, respectuosa i respectada «en la constel·lació de les nacionalitats ibèriques i en la constel·lació més vasta dels pobles europeus confederats».

Per anar construint tot això, comptem amb el vostre estímulo i amb el vostre exemple. Hi comptarem ara més que mai, perquè us hem fet tornar al lloc on solíeu anar i a l'indret que us pertoca. Sempre més us hi veurem i us hi tindrem present; quan entrem a la feina o quan vinguem de visita, recordarem que ens hi va precedir amb la claror del vostre idealisme i amb la dignitat del vostre treball ben fet.

Moltes gràcies per tot, estimat Carles Rahola, amb el millor record.

NARCÍS-JORDI ARAGÓ

La placa dedicada a Rahola en el vestíbul del Palau de la Diputació.